

Nuorten näkemyksiä kuritusväkivallan syistä ja seurauksista

RIIKKA HYNYNEN

TtM

Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö, hoitotiede

EIJA PAAVILAINEN

TtT, professori

Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö, hoitotiede
Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

JARI KYLMÄ

FT, TtL, dosentti, yliopistonlehtori

Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö, hoitotiede

SARI LEPISTÖ

TtT, post doc -tutkija, ylihoitaja

Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö, hoitotiede
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata nuorten (N = 1393) käsityksiä kuritusväkivallan syistä ja seurauksista. Tutkimuksen aineisto kerättiin osana laajempaa tutkimusta yhden kunnan yhdeksäsluokkalaisilta. Aineisto koostui kyselylomakkeen avoimien kysymyksen vastauksista. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä ja kvantifioitiin suhteessa mainintojen kokonaismäärään.

Kuritusväkivallan syiksi nuoret mielsivät yhteisölliset tekijät, kurittajaan liittyvät tekijät sekä aikuisen vallankäytön lapsen liittyvissä tekijöissä. Kuritusväkivallan kuvattiin aiheuttavan fyysisiä seurauksia, väkivallan lisääntymistä, vaikeuksia toimia toisten kanssa, henkistä järkkymistä sekä muuttumista kurittajan toivomaan suuntaan. Tutkimustulokset toivat esiin nuorten näkemyksen kuritusväkivallan moninaisista ja vakavista seurauksista, jotka jatkuvat jopa aikuisuuteen. Suurin osa nuorten mainitsemista mahdollisista kuritusväkivallan seurauksista oli kielteisiä. Kuritusväkivallan ehkäisemiseksi perheet tarvitsevat tukea arjessa jaksamiseen ja keinoja väkivallattomaan kasvatukseen.

Avainsanat: nuoret, kaltoinkohtelu, perheväkivalta, kuritus

Saapunut 29.5 2014

Hyväksytty julkaistavaksi 16.11.2014

ABSTRACT

Adolescents' perceptions of corporal punishment: its reasons and consequences

Riikka Hynynen, MSc

Eija Paavilainen, PhD, Professor

Jari Kylmä, PhD, Adjunct Professor, University Lecturer

Sari Lepistö, PhD, Post-doc researcher, Nurse Director

The purpose of this study was to describe adolescents' (N = 1393) perceptions of reasons and consequences of corporal punishment. The data were collected with a questionnaire's open-ended questions from ninth-grade adolescents in one municipality in Finland. The data were analyzed by means of inductive content analysis and quantified in relation to the total amount of indications.

The respondents gave the following reasons for corporal punishment: community factors, factors related to the punisher and punisher's power over the child-related factors. According to the adolescents, corporal punishment caused physical consequences, increasing violence, difficulties in interacting with others, mental disrupt and child's changing toward the punisher's wishes. The results showed that corporal punishment have many and serious consequences, which continue even into adulthood. The majority of the consequences described by the ado-

lescents were negative. To prevent corporal punishment, families need support in everyday living as well as knowledge about non-violent child rearing.

Keywords: adolescent, maltreatment, domestic violence, punishment

Mitä tutkimusaiheesta jo tiedetään?

- Tutkimuksissa on saatu vahva näyttö kuritusväkivallan kielteisistä pitkäaikaisseurauksista.
- Kuritusväkivaltaa on tutkittu pääasiassa kurittajan eli yleensä vanhemman näkökulmasta.

Mitä uutta tietoa artikkeli tuo?

- Tutkimus tuo esille uutta tietoa nuorten käsityksistä kuritusväkivallasta.
- Tutkimus antaa tietoa kuritusväkivallan syistä ja seurauksista nuorten näkökulmasta.

Mikä merkitys tutkimuksella on hoitotyölle, hoitotyön koulutukselle ja johtamiselle?

- Tulosten avulla voidaan ymmärtää paremmin lasten ja nuorten kokemaa kuritusväkivaltaa.
- Nuorten käsityksiä kuritusväkivallasta voidaan käyttää hoitotyössä ilmiön tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen. Kuritusväkivallan tunnistaminen lähtee jo hoitotyön koulutuksesta.
- Hoitotyön johdon tukea tarvitaan, jotta hoitohenkilökunta saa lisää rohkeutta puuttua kuritusväkivaltaan.

Tutkimuksen lähtökohdat

Suomessa kuritusväkivalta on ollut laissa kiellettyä 30 vuotta (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983). Kuritusväkivallan laittomuus tiedetään erittäin hyvin (Ellonen 2012, Sariola 2014), mutta siitä huolimatta noin joka viides vanhempi tukistaa lastaan ja lähes joka toiseen 0–12-vuotiaaseen lapseen on kohdistettu jonkinlaista kuritusväkivaltaa (Ellonen 2012). Lapsiin kohdistuva väkivalta on yleisin lähisuhdeväkivallan muoto (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010). Suomessa lapsiin kohdistuvan väkivallan yleisyyttä on tutkittu tieteellisesti lapsiuhri- ja rekisteritutkimuksilla (Humppi & Ellonen 2010).

Kuritusväkivalta voidaan määritellä lapsen käytöksen rankaisemiseksi tai kontrolloimiseksi fyysisen voiman avulla. Toiminnalla on tarkoitus aiheuttaa kipua, mutta ei

vammaa. (Straus & Donnelly 2005, Sosiaali- ja terveysministeriö 2010.) Osa tutkijoista kuitenkin määrittelee kuritusväkivallan teoiksi, jotka eivät johda merkittävään fyysiseen vammaan (Gershoff 2002) tai kaikenlaisiksi fyysiseksi kuritukseksi (Zolotor & Puzia 2010).

Käsitteellä kuritusväkivalta halutaan selkeyttää eroa kasvatuksen ja väkivallan välillä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010). Kuritusväkivallan asennekyselyissä ilmenee, että käytetyllä käsitteellä on vaikutus asenteisiin. Vuonna 2014 toteutetussa kyselyssä kuritusväkivallan hyväksyi 9 %, mutta tukistamisen tai luunapin puolestaan 21 % vastaajista ja neljännes oli tukistanut lastaan. Tulos saattaa kertoa siitä, että kaikki eivät miellä tukistamista ja luunappia väkivallaksi. (Sariola 2014.) Sosiaali- ja terveysministeriön kansallisen kuritusväkivallan vähentämisen toimintaohjelman tavoitteena on,

että kuritusväkivalta vähenee sekä alueelliset ja väestöryhmäkohtaiset erot pienenevät kuritusväkivallan esiintyvyydessä ja sitä koskevissa asenteissa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010).

Lapsen fyysisestä kaltoinkohtelusta suurin osa on kuritusväkivaltaa (Durrant & Ensom 2012). Kaltoinkohtelun riskitekijöitä (Paavilainen & Flinck 2008) sekä kuritusväkivallan seurauksia on tutkittu paljon. Kuritusväkivallasta voi seurata esimerkiksi fyysisiä loukkaantumisia, kielteisiä vaikutuksia mielenterveyteen sekä vanhempilapsi-suhteeseen ja aggressiivisuuden lisääntymistä lapsena ja myöhemmin aikuisena. (Durrant & Ensom 2012.) Runsaasta tutkimustiedosta huolimatta kuritusväkivallan kokijat ovat jääneet paitsioon (Holden 2002) ja lasten sekä nuorten kokemuksia perheväkivallasta on tutkittu vähän (Lepistö 2010). Tätä tutkimusta voidaan perustella nuorten näkemyksen vahvistamisella kuritusväkivallasta, jotta ilmiöön saadaan entistä laajempaa näkökulmaa.

Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävät

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata nuorten käsityksiä kuritusväkivallan syistä ja seurauksista. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa hyödynnettäväksi kuritusväkivallan tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa. Tietoa voidaan hyödyntää terveydenhuollossa, esimerkiksi lasten ja nuorten somaattisessa sekä psykiatrisessa hoitotyössä. Tutkimustehtävinä oli:

1. Kuvata nuorten käsityksiä kuritusväkivallan syistä.
2. Kuvata nuorten käsityksiä kuritusväkivallan seurauksista.

Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Aineiston keruu ja tutkimukseen osallistujat

Tutkimuksen aineisto on kerätty syksyllä 2007 yhdeksäsluokkalaisilta kyselylomak-

keen avoimilla kysymyksillä osana laajempaa perheväkivaltatutkimusta (Lepistö 2010). Laajempaan tutkimukseen haettiin lausunto sairaanhoitopiiriin eettiseltä toimikunnalta sekä tutkimusluvut perusopetuksen johtajalta ja koulujen rehtoreilta. Nuorilta ei kysytty erikseen kirjallista lupaa, sillä vastaaminen katsottiin suostumukseksi. Nuorille korostettiin osallistumisen olevan täysin vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistui yhden kunnan 2122:sta ikäluokan oppilaasta 1393. Poissaolijoiden ja poisjätettyjen lomakkeiden jälkeen vastausprosentti oli 66. Osallistujat olivat 14–17-vuotiaita ja keski-ikä oli 15 vuotta. Molempia sukupuolia oli yhtä paljon. Kyselylomakkeessa kysyttiin kaksi avointa kysymystä kuritusväkivaltaan liittyen: Mitkä ovat mielestäsi kolme tärkeintä syytä siihen, että lapsia kuritetaan ruumiillisesti? Mitä seurauksia, hyviä tai huonoja, arvelet ruumiillisesta kurituksesta voivan olla lapselle?

Aineiston analyysi

Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä pelkistäen, ryhmitellen ja abstrahoiden (Kylmä & Juvakka 2012). Alkuperäiset ilmaukset pelkistettiin ja lisättiin kutakin vastaajaa kuvaava tunniste. Pelkistys oli sana tai lause, joka kuvasi yhtä kuritusväkivallan syytä tai seurausta. Tutkimustehtäviin vastaavia pelkistyskäsitteitä oli yhteensä 4536 kappaletta, 2522 kappaletta syistä ja 2014 kappaletta seurauksista. Sisällöllisesti samankaltaiset pelkistykset ryhmiteltiin samaan alaluokkaan. Analyysia jatkettiin yhdistämällä sisällöllisesti samankaltaiset alaluokat yläluokiksi. Alaluokkia oli kokonaisuudessaan 23 kappaletta ja yläluokkia 8 kappaletta. Luokat nimettiin sisällön mukaisesti ja kvantifioitiin. Aineistosta kvantifioitiin eli laskettiin alaluokan pelkistyskäsitteiden määrä (Tuomi & Sarajärvi 2011) n-arvona ja suhteutettiin se tutkimustehtävän koko aineiston pelkistyskäsitteiden määrään prosentuaalisen tuloksen saamiseksi. Kvantifioinnilla pyrittiin tuomaan esille laajan aineiston painotuksia eri alaluokkien välillä sekä yläluokkien välillä.

Tulokset

Kuritusväkivallan syyt

Nuorten näkemyksen mukaan kuritusväkivallan syytä oli **yhteisöllisissä tekijöissä, kurittajaan liittyvissä tekijöissä** sekä **aikuisen vallankäytössä lapsen liittyvissä tekijöissä** (Taulukko 1). **Yhteisöllisiä tekijöitä** nuoret olivat maininneet reilussa prosentissa (1,2 %) vastauksissa. **Yhteiskunnan vaikutus** näyttäytyi kulttuurin ja uskonnon kautta. Kuritus saattoi olla kulttuurissa tapana, kurittaja oli kuullut muidenkin kurittavan, hänellä oli vanhanaikaiset kasvatusnäkemys tai toisaalta hän saattoi olla tietämätön kurituksen laittomuudesta. **Perheen sisäisissä ongelmis-**sa nuoret toivat esiin huonot perhesuhteet sekä perheen henkiset ongelmat.

”Ennen vanhaan käytettiin usein ruumiillista kuritusta... ebkä jotkut vanhemmat ajattelevat että miksei nytkin” (vastaaja 268)

Hieman alle puolet (42,5 %) nuorten vastauksista oli **kurittajaan liittyviä tekijöitä**. Kurittajan lapsuuden ja nuoruuden kuritusväkivalta, kova ja huono kasvatus sekä muut menneisyyden traumat olivat **kurittajan menneisyyden painolastia**.

”Vanhempia on itseään kuritettu ruumiillisesti, jolloin he siirtävät sen omiin lapsiinsa” (vastaaja 391)

Kurittajan kielteisten tunteiden ja murbeiden purkaminen oli suurin osaluokka kurittajaan liittyen, sisältäen yli neljänneksen (27,1 %) nuorten maininnoista. Väkivalta kuvattiin seurauksena joko tilanteen kuormittavuudesta tai kurittajan vihanhallintaongelmista, kuten äkkipikaisuudesta, kärsimättömyydestä tai väkivaltaisesta ja ilkeästä luonteesta. Nuorten mielestä kurittaja saattoi olla tilanteessa niin hermostunut, ettei pystynyt ajattelemaan kunnolla. Kielteisiä tunteita nuoret ajattelivat olevan muuan muassa viha, tyytymättömyys, turhautuneisuus, kyllästyminen ja ahdistus. Kurittaja purki pahaa oloaan asiaa tiedostamattaan tai tarkoituksella. Tunteiden aiheuttajina olivat lapsi, muut syyt tai molemmat. Nuorten mielestä kurittaja saattoi hermostua tai pettyä lapseen ja tämän toimintaan, inhota ja jopa vihata lasta. Toisaalta kurittaja purki lapseen oman elämän murheita, kuten stressiä, väsymystä, raha- ja työhuolia, ihmissuhde- sekä mielenterveysongelmia. Kurittaja saattoi olla niin uupunut, ettei enää jaksanut hoitaa lasta.

”Hermoston on kireällä ja kaikki muukin menee huonosti, jolloin lapsen ärsyttävä

Taulukko 1. Nuorten käsitykset kuritusväkivallan syistä sekä kvantifioinnin tulokset n-arvona (N = 2522) ja prosentteina.

Yläluokka	Alaluokka	n	%
Yhteisölliset tekijät n = 31 / 1,2 %	Yhteiskunnan vaikutus	24	1,0
	Perheen sisäiset ongelmat	7	0,3
Kurittajaan liittyvät tekijät n = 1073 / 42,5 %	Kurittajan menneisyyden painolasti	114	4,5
	Kurittajan kielteisten tunteiden ja murbeiden purkaminen	683	27,1
	Kurittajan piirteet, ominaisuudet ja mieltymykset	134	5,3
	Kurittajan päihteiden käyttö	142	5,6
Aikuisen vallankäyttö lapsen liittyvissä tekijöissä n = 1418 / 56,2 %	Lapsen toimintaan puuttuminen ja kuritus keinottomuutena, kasvatuksena tai alistamisena	1281	50,8
	Lapsen haastavat ominaisuudet ja niihin puuttuminen	34	1,3
	Lapsen koulunkäyntiin puuttuminen	25	1,0
	Lapsen päihteiden käyttö ja siihen puuttuminen	78	3,1

teko laukaisee turbautumisen tunteen eikä pysty kontrolloimaan” (vastaaja 363)

”Että niillä on hermot vaan niin pinnassa, että ne purkaa sen lapsiin vaikka syy olisi vaikka töissä” (vastaaja 1233)

Nuoret ajattelivat väkivallan taustalla olevia **kurittajan piirteitä, ominaisuuksia ja mieltymyksiä** olevan esimerkiksi itsekkyys, tyhmyys tai epäkäytännöllisyys. Ajatteleminen ja tyhmyys näyttäytyivät tekojen tai seurausten ymmärtämättömyytenä. Nuorten mielestä kurittajalla oli puutteita vuorovaikutuksessa ja vanhemmuudessa, minkä vuoksi lapsen ja vanhemman välinen suhde oli muodostunut ongelmalliseksi. Kurittaja saattoi olla myös liian nuori vanhemmaksi. Toisaalta nuoret ajattelivat kurituksen olevan tapa tai jopa pakkomielle. Kuritusta käytettiin sen helppouden vuoksi. Kurittajalla saattoi olla vääristynyt maailmankuva ja arvomaailma, mikä näyttäytyi esimerkiksi väkivaltaisten kuritustapojen ihannointina tai mielihyvän saamisena kurituksesta. Nuorten mielestä kurittaja saattoi kurittaa ilman syytäkin.

”Jos joku idiootti saa siitä mielihyvää” (vastaaja 344)

Kurittajan päibteiden käyttö oli päibteiden vaikutuksen alaisena olemista tai niiden väärinkäyttöä. Päibteiksi nuoret mainitsivat alkoholin, huumeet ja lääkkeet. Kurittaja ei päihtyneenä miettinyt tai ymmärtänyt käytöstään, kurittajan itsehillintä laski ja aggressiivisuus lisääntyi. Alkoholin vaikutuksen alaisena kurittaja saattoi kurittaa ilman syytäkin.

Yli puolet (56,2 %) nuorten maininnoista liittyi **aikuisen vallankäyttöön lapsen liittyvissä tekijöissä**. Suurin yksittäinen osa-alue (50,8 %) oli **lapsen toimintaan puuttuminen ja kuritus keinottomuutena, kasvatuksena tai alistamisena**. Nuoret ajattelivat kurituksella puututtavan lapsen käytökseen ja tekoihin, kuten tottelemattomuuteen, henkiseen tai fyysiseen väkivaltaan, kielenkäyttöön, huonoihin

käytöstapoihin, huolimattomuuteen, varasteluun, sopimattomien videoiden katseluun, lapsen sukupuoliseen kanssakäymiseen tuntemattoman kanssa, liialliseen tietokoneen tai rahan käyttöön, tehtävien laiminlyömiseen, karkailuun, tuhotöihin tai vaarallisen tilanteen aiheuttamiseen lapselle itselleen tai muille. Nuorten mielestä kyseessä oli lapsen yksittäinen teko, pitempään jatkunut huono käyttäytyminen tai sopimattoman teon uusiminen, joka kohdistui kurittajaan, toiseen lapseen tai aikuiseseen, eläimeen, tavaraan tai lapseen itseensä.

”Lapset ovat tehneet aikuisten mielestä jotain todella tyhmää, jolloin aikuisten mielestä heillä on oikeus kurittaa lastaan” (vastaaja 1245)

Nuoret käsittivät lapsen toimintaan puuttumisen kasvatuksena, keinottomuutena tai alistamisena. Lapsen käytöstä rangaistiin, pyrittiin muuttamaan tai kontrolloimaan. Kurituksen uskottiin auttavan tilanteessa ja lapsen olevan helpommin hallittavissa. Kurituksella opetettiin rajoja ja sääntöjä. Nuorten mielestä kurituksella pyrittiin lapsen ymmärryksen ja luonteen kasvamiseen sekä elämässä pärjäämiseen. Nuoret mielsivät kurituksen kasvatuksena tai tiettyä kuritusväkivallan tekoa pidettiin oikeutettuna. Kurittajat toivoivat lapselle parasta ja olivat huolehtivia ja välittäviä, mutta toisaalta huolestuneita, liian suojelevia ja ohjaavia. Kuritus saattoi olla myös ainoa tai viimeinen keino tilanteessa. Nuorten mielestä kurittaja saattoi olla epävarma, epätoivoinen ja neuvoton ja pelkäsi, ettei pärjää lapselle. Kurittaja saattoi panikoida päätyen hätäratkaisuun. Toisaalta nuorten mielestä kurituksella pyrittiin alistamaan lasta ja vahvistamaan tai saamaan takaisin auktoriteettia. Väkivallan ajateltiin luovan kipua, pelkoa, häpeää ja kunnioitusta lapseen. Kuritus saattoi olla myös kertaluontoista, jolloin lapselle jatkossa riitti kurituksella uhkailu.

”Luullaan, että lapsi oppii siitä, kun hän muistaa lopun elämänsä, miksi esim. äiti löi” (vastaaja 418)

”Vanhemmat uskonut sen olevan oikein ja hyväksi lapselle” (vastaaja 216)

”Se että aikuinen ei enää keksi muuta, ei tavallaan pärjää muuten” (vastaaja 523)

”He haluavat olla isompia ja vahvempia ja todistaa sen lapsille” (vastaaja 657)

Nuorten mielestä **lapsen haastavat ominaisuudet ja niihin puuttuminen** sisälsi lapsen erilaisia ominaisuuksia, kuten ymmärtämättömyyden, tyhmyyden, osamattomuuden, laiskuuden, itsekkyyden, välinpitämättömyyden, rumuuden, murrosiän tai vammaisuuden. Nuoret ajattelivat lapsella olevan ADHD tai jokin määrittelemätön ongelma. Kurituksen syyksi mainittiin myös, että lapsi ei usko jumalaan. **Lapsen koulunkäyntiin puuttuminen** tarkoitti kurittamista huonon koulumenestyksen, koulussa hölmöilyn tai poissaolojen vuoksi. Kurittaja saattoi haluta lapsen keskittyvän vain opiskeluun tai menestyvän opiskelussa paremmin kuin kurittaja. **Lapsen päihteiden käyttö ja siihen puuttuminen** oli

lapsen kurittamista alkoholin, tupakan, huumeiden tai lääkkeiden käytön vuoksi.

”Lapsi on itsekäs, virheitään oppimaton, typerä, ruma...” (vastaaja 1010)

”Koulussa tehnyt jotain typerää vanhempien mielestä” (vastaaja 104)

Kuritusväkivallan seuraukset

Nuorten näkemyksen mukaan kuritusväkivallasta aiheutui **fyysisiä seurauksia, väkivallan lisääntymistä, vaikeuksia toimia muiden kanssa, henkistä järkkymistä** sekä **muuttumista kurittajan toivomaan suuntaan** (Taulukko 2). Noin kymmenesosa (10,7 %) seurauksista oli **fyysisiä seurauksia**. Nuoret kuvasivat lapselle aiheutuvan eriaisteisia **fyysisiä vammoja ja oireita**. Vammoja olivat esimerkiksi naarmut, mustelmat, haavat, murtumat sekä pysyvä vahingoittuminen ja vammautuminen. Oireita olivat nuorten mielestä esimerkiksi kipu, hengitysvaikeudet ja fyysisen kehityksen järkkyminen. **Kuolema** luokiteltiin omaksi osa-alueekseen vakavuutensa vuoksi. Kuolinsyynä mainittiin tukehtuminen.

Taulukko 2. Nuorten käsitykset kuritusväkivallan seurauksista sekä kvantifiointin tulokset n-arvona (N = 2014) ja prosentteina.

Yläluokka	Alaluokka	n	%
Fyysiset seuraukset n = 215 / 10,7 %	Fyysiset vammat ja oireet	205	10,2
	Kuolema	10	0,5
Väkivallan lisääntyminen n = 304 / 15,1 %	Väkivallan purkaminen muihin	235	11,7
	Väkivallan kohdistaminen itseän	9	0,4
	Väkivallan hyväksyminen ja siihen tottuminen	60	3,0
Vaikeudet toimia toisten kanssa n = 357 / 17,7 %	Epävarmuus sosiaalisissa tilanteissa ja niistä vetäytyminen	144	7,1
	Kuritetun ja kurittajan suhteen hankaloituminen	191	9,5
	Haittavaikutukset perhe-elämään	22	1,1
Henkinen järkkyminen n = 905 / 45,0 %	Henkinen pahoinvointi ja vahingoittuminen	813	40,4
	Itsetunnon ja -luottamuksen heikkeneminen	56	2,8
	Rajojen kokeileminen ja riskikäyttäytyminen	30	1,5
	Koulun- ja työssäkäynnin ongelmat	6	0,3
Muuttuminen kurittajan toivomaan suuntaan n = 233 / 11,6 %	Käytöksen paraneminen ja elämässä pärjääminen	233	11,6

”Pieni lapsi voi ihan suoranaisesti pysyvästi vabingoittua fyysisesti esim. ravistelusta” (vastaaja 1030)

Nuorten vastauksista 15,1 % liittyi **väkivallan lisääntymiseen**, josta suurin osa (11,7 %) näyttäytyi **väkivallan purkamisena muihin** fyysisellä ja henkisellä tasolla niin lapsena kuin myöhemmin elämässä. Nuorten mielestä lapsi otti mallia kurittajasta tai kosti väkivaltakokemuksiaan muihin. Nuoret ajattelivat lapsesta tulevan paha, ilkeä, kiero ja uhkaava. Kuritusväkivalta aiheutti rasismia, koulukiusaamista ja jopa ihmisten ampumista ja tappamista. Lapsen ajateltiin aikuisena käyttävän henkistä ja fyysistä väkivaltaa esimerkiksi puolisoaan ja lapsiaan kohtaan.

”Huono puoli on se että lapset ilkeentyvät, kovistelevat siksi koska niillä jää mieleen, että kuinka ilkeitä vanhemmat olivat” (vastaaja 91)

”Hakattu lapsi bakkaa usein omia lapsiaan” (vastaaja 646)

Väkivallan kobdistaminen itsen nähtiin itsetuhoisina ajatuksina ja tekoina, kuten viiltelynä ja jopa itsemurhana. Toisaalta nuoret ajattelivat väkivallan lisääntyvän **väkivallan hyväksymisenä ja siihen totuttamisena**. Nuorten mielestä lapsi saattoi ajatella, että väkivalta on sallittua ja oikein kuuluen kasvatukseen ja arkeen. Lapsi saattoi tottua väkivaltaan, kipuun ja hänelle tehtävään vääryyteen. Nuoret toivat esiin, kuinka kurituksen seurauksena kuritusväkivalta tai tietyt kuritusväkivallan teot tulivat hyväksytyiksi.

”Lapsi oppii hyväksymään lyönnit kasvatuksellisenä menetelmänä” (vastaaja 162)

Vaikeudet toimia toisten kanssa kattoivat nuorten vastauksista vajaan viidennten (17,7 %). Kuritetulla oli **epävarmuutta sosiaalisissa tilanteissa ja niistä vetäytymistä**, kuten epäluottamusta tai pelkoa. Nuorten mielestä lapsi oli puhuma-

ton aikuisille tai hän ei uskaltanut kertoa mielipiteitään, esimerkiksi koulussa. Nuoret totesivat kuritetun sosiaalisuuden heikenevän sekä vaikeutuvan luetellen muun muassa seuraavia asioita: vetäytymistä, ujoutta, arkuutta, läheisyyden pelkoa ja sitoutumiskammoa. Aikuisena saattoi olla ongelmia omien lapsien kasvatuksessa tai pelkoa puolison väkivallan käytöstä.

”Ei välttämättä halua että häneen kosketaan” (vastaaja 423)

Kuritetun ja kurittajan subteen hankaloituminen sisälsi mainintoja lapsen kielteisistä tunteista kurittajaa kohtaan, kuten vihaa, pelkoa, epäluottamusta, epäkunnioitusta tai katkeruutta. Kurittajaksi nuoret mainitsivat vanhemman, äidin, isän, huoltajan ja aikuisen. Lapsi saattoi tuntea, ettei kurittaja välitä hänestä. Nuorten mielestä lapsi reagoi puhumattomuudella, välttelyllä tai kostamalla kurittajalle esimerkiksi väkivaltaa käyttämällä. Välit saattoivat huonontua tai rikkoutua jopa pysyvästi. **Haittavikutukset perhe-elämään** näkyivät lapsen kielteisinä tunteina, esimerkiksi vihana, perhettä kohtaan. Perhesuhteet huonontuivat. Lapsi koki, ettei ollut toivottu perheessä. Lapsi saattoi menettää turvallisuuden tunteen kodissaan peläten olla kotona tai tulla kotiin. Nuorten mielestä lapsi saattoi myös joutua heitteille tai hänet vietiin pois kotoa.

”...lapsi uskoo olevansa ei toivottu perheessään. Alkaa pelätä olla kotona” (vastaaja 269)

Kuritusväkivallan seurauksiin liittyvistä maininnoista lähes puolet (45,0 %) liittyi **henkiseen järkkymiseen**. Lapsella ilmeni **henkistä paboinvointia ja vabingoittumista**, mikä oli suurin yksittäinen osa-alue (40,4 %) seurauksista. Nuoret ajattelivat lapsen kokevan kielteisiä, yksilöimättömiä tunteita, kuten surua, vihaa, pelkoa, turvattuutta, hämmennystä, stressiä ja ahdistusta. Lapsi itki, näki painajaisia ja kasteli pettiään. Nuorten mielestä lapsen kehitys kärsi ja luonne muuttui kielteisempään suun-

taan. Nuoret ajattelivat lapselle kehittyvän erilaisia mielenterveysongelmia, esimerkiksi masennusta, persoonallisuushäiriöitä ja traumoja. Henkiset ongelmat saattoivat näkyä vasta myöhemmin elämässä tai olla jopa pysyviä. Kuritetulle jäi ikäviä muistoja lapsuudesta, vääristynyt kuva elämästä ja ihmisten kohtelusta. Kurituksen todettiin jopa pilaavan lapsi.

”Henkisiä seurauksia, jää muistoja mieleen jotka painavat myöhemmin aikuisiässä” (vastaaja 1039)

Nuoret ajattelivat lapsen **itsetunnon ja -luottamuksen heikkenevän**. Lapsi koki tunteita esimerkiksi arvottomuudesta ja huonomuudesta. Nuorten mielestä lapsi ei uskaltanut olla oma itsensä tai tehdä asioita. Lapsi saattoi uskoa, että lyöminen johtuu hänestä tai hän jopa ansaitsee kurituksen. **Rajojen kokeileminen ja riskikäyttäytyminen** näkyi esimerkiksi päihteiden käyttönä, varasteluna, tottelemattomuutena, kotoa karkaamisena ja huonoon seuraan ajautumisena. Nuoret totesivat kurituksen jopa yllyttävän lasta toistamaan virhettään. Ongelmallinen käytös saattoi jatkua aikuisenakin. Kuritetulle ajateltiin aiheutuvan myös **koulun- ja työssäkäynnin ongelmia**. Lapsen koulumenestys kärsi ja koulunkäynti hankaloitui. Aikuisena kuritetulla saattoi olla huono työpaikka.

”...lapsi voi lakata tottelemasta kokonaan” (vastaaja 456)

”Saattaa tulla häiriköksi, koska haluaa huomiota...” (vastaaja 85)

Muuttuminen kurittajan toivomaan suuntaan oli käytöksen paranemista ja elämässä pärjäämistä, joka näyttäytyi reilussa kymmenesosassa (11,6 %) vastauksissa. Nuorten mielestä lapsi ei uskaltanut tehdä tekoa uudestaan tai lapsen ymmärrys kasvoi. Kurituksesta seurasi esimerkiksi rauhoittumista, tottelemista, auktoriteetin kunnioittamista, nöyryyttä ja ahkeruutta. Nuoret ajattelivat kurituksen tukevan kehitystä henkisestä kasvusta luonteen kasva-

miseen. Nuoret totesivat kurituksen estävän lasta käytöshäiriöiltä ja huumeidenkäytöltä. Lapsen todettiin pärjäävän hyvin elämässä ja oppivan suojelemaan turvallisuuttaan. Lapsi vahvistui myös fyysisesti oppimalla kestäämään paremmin kipua. Nuorten mielestä lapsi saattoi oppia, että väkivalta on väärin. Ajatus saattoi kantaa aikuisuuteen niin, ettei kuritettu halunnut kohdella omia lapsiaan samalla tavalla.

”Kuritus on joillekin ainoa tie ymmärrykseen ja omien tekojen häpeämiseen” (vastaaja 46)

”Luulisi että jos ruumiillinen kuritus ei mene täysin yli, lapsi oppii asioista ja muistaa sen pitkään” (vastaaja 256)

”Jos sitä ei kurita siitä tulee gangsteri joka ei kuuntele vanhempiaan” (vastaaja 666)

Pohdinta

Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä edistettiin tarkalla ja rehellisellä tutkimusprosessin teolla ja kuvauksella. Nuoret saivat viikkoa ennen kyselyn toteuttamista tutkimuksesta tiedotte, jonka toimitivat myös vanhemmilleen. Tiedotteessa käsiteltiin muun muassa tutkimuksen sisältöä, osallistumisen vapaaehtoisuutta ja tietosuojaa. Nuoria ohjattiin ottamaan tarvittaessa yhteyttä tutkijaan, kouluterveydenhoitajaan, -psykologiin tai -kuraattoriin, mikäli tutkimukseen osallistuminen aiheutti hämmennystä tai avun tarvetta. Anonymisti vastatessa saattoi ilmetä arkaluontoisia asioita, jolloin nuoren oma-aloitteisuus avun hakemiseksi oli ainut keino puuttua tilanteeseen. (Lepistö 2010.)

Tutkimuksen vahvuutena on laaja aineisto, jota on hyödynnetty kvantifioinnilla. Heikkoutena voidaan pitää avoimien kysymysten vastausten haastavuutta aineistona (Kynäs ym. 2011). Osassa vastauksista oli epäselvää, mitä nuori oli tarkoittanut. Nuor-

ret vastasivat avoimiin kysymyksiin useimmiten puhekielellä ja tekstiä lyhentäen. Tulkinallisia vastauksia pohdittiin tutkimusryhmässä, jossa tehtiin päätös vastauksen tulkinnasta. Huomioitava on myös käytetyn käsitteen mahdollinen vaikutus vastauksiin (Sariola 2014). Nuorilta kysyttiin ruumiillisesta kurituksesta, jonka voidaan ajatella olevan lievempi käsite kuin kuritusväkivalta. Toisaalta käytettyä käsitettä ei määritelty tarkemmin, jolloin nuoret voivat ymmärtää sen tarkoittavan myös esimerkiksi henkistä tai ankaraa fyysistä väkivaltaa. Aineiston keruun ajankohtaan kuritusväkivallan käsite ei ollut vielä yleisesti vakiintunut. Raportoinnissa haluttiin kuitenkin käyttää käsitettä kuritusväkivalta nykysuositusten mukaisesti. Kuritusväkivaltaa ei tutkimuksessa rajattu vaan otettiin huomioon kaikki nuorten näkemykset omakohtaisista kokemuksista olettamuksiin.

Luotettavuutta arvioitiin uskottavuuden, vahvistettavuuden, refleksiivisyyden ja siirrettävyyden kriteerien kautta (Kylmä & Juvakka 2012). Uskottavuutta ja vahvistettavuutta edistettiin tulosten ja koko analyysiprosessin selkeällä kuvauksella tekstin ja taulukoiden muodossa. Taulukoiden tarkoituksena on antaa lukijalla mahdollisuus arvioida luokittelun onnistumista, vaikka toinen tutkija ei välttämättä päädy samankaan aineiston kanssa samaan tulkintaan. Laadullisessa tutkimuksessa todellisuuksia on monia. (Kylmä & Juvakka 2012.) Osaltaan uskottavuutta vahvistettiin keskusteluilla tutkimusprosessista ja -tuloksista samaa aihetta tutkivien kanssa (Graneheim & Lundman 2004, Kylmä & Juvakka 2012). Alkuperäisilmauksia esitettiin runsaasti, jotta saatiin nuorten ääntä paremmin kuuluviin. Refleksiivisyyden mukaisesti tietoisuutta tutkimusprosessiin vaikuttamisesta (Horsburgh 2003) pyrittiin huomioimaan ja tuomaan ilmi näitä näkökohtia. Siirrettävyyttä vahvistettiin mahdollisimman tarkalla tutkimusprosessin kuvauksella (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013), mutta lukija lopulta päättää, ovatko tulokset toiseen ympäristöön siirrettäviä (Graneheim & Lundman 2004).

Tulosten tarkastelua ja johtopäätökset

Nuoret ajattelivat kuritusväkivallan johduttavan yhteisöllisistä tekijöistä, kurittajaan liittyvistä tekijöistä sekä aikuisen vallankäytöstä lapsen liittyvissä tekijöissä. Tulos on osittain samansuuntainen Hentilän ym. (2010) tutkimuksen kanssa, jossa pienten lasten vanhemmat kuvasivat väkivaltaan johtavan lapsen toimintaan liittyvät tekijät, vanhempaan liittyvät tekijät sekä arjen rutiinien sujumattomuus.

Kurittajan kielteisten tunteiden ja murheiden purkaminen kuvattiin yhdeksi kuritusväkivallan syyksi. Myös Ellonen (2012) on todennut, että vanhemmalla on ristiriitaitilanteissa lapsen kanssa usein erilaisia kielteisiä tuntemuksia, kuten väsymystä ja stressiä, joko lapsesta, työstä tai elämäntilanteesta yleensä. Vanhempien jaksamisen tukeminen onkin yksi keino ennaltaehkäistä kuritusväkivaltaa.

Nykyhetken lisäksi menneisyyden kokemuksilla ajateltiin olevan merkitystä, erityisesti kurittajan lapsuuden kuritusväkivalta-koemuksilla. Myös Ellosen (2012) tutkimuksessa todettiin, että kuritusväkivaltaa kokeneista äideistä joka toinen käytti kuritusväkivaltaa, mutta isien kohdalla lapsuudenkokemuksilla ei ollut merkitystä. Koivulan ym. (2011) tutkimuksessa ei puolestaan löydetty yhteyttä vanhemman oman lievän fyysisen kaltoinkohtelutaustan ja lapseensa kohdistaman lievän fyysisen väkivallan välillä. Tässä tutkimuksessa nuoret huomioivat myös kuritusväkivallan seurauksien osalta väkivallan kumuloitumista asenteiden ja käytöksen tasolla. Kuritettu siirsi kokeensa väkivaltaa joko itsen tai muihin, jopa seuraavaan sukupolveen saakka. Kuritusväkivallan mahdollinen sukupolvien välinen yhteys voitaisiin huomioida mittareiden kehittämisessä kuritusväkivallan riskien kartoittamiseksi. Mittareiden käyttäminen voisi auttaa puuttamaan tilanteeseen jo ennakoivasti, esimerkiksi äitiysneuvolassa.

Nuoret mainitsivat kuritusväkivallan syyksi myös toisen kulttuurin. Maahanmuuttajan tuleminen kurituksen sallivasta maasta onkin hyvin todennäköistä, sillä kuritusväkivalta on laissa kiellettyä ainoastaan

12 prosentissa maailman maista (Zolotor & Puzia 2010). Tämä on olennainen seikka huomioida esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa. Maahanmuuttajien tiedottaminen kuritusväkivallan laittomuudesta on tärkeää. Myös laajemmin vanhempien tukeminen ja kouluttaminen lastenkasvatuksessa on hyödyllistä, sillä se vähentää kuritusväkivallan käyttöä ja lasten käytösongelmia (Durrant & Ensom 2012). Toisaalta täytyy muistaa, että kuritusväkivallan käyttäjä voi olla myös muu kuin lapsen vanhempi, esimerkiksi isovanhempi.

Kuritusväkivallalla on todettu olevan runsaasti kielteisiä pitkäaikaisvaikutuksia (Durrant & Ensom 2012). Tässä tutkimuksessa nuoret toivat esille fyysisiä seurauksia, väkivallan lisääntymistä, vaikeuksia toimia muiden kanssa, henkistä järkkymistä sekä muuttamista kurittajan toivomaan suuntaan. Kuritusväkivallan seurauksien tunteminen on tärkeää. Lapsen kaltoinkohtelusta aiheutuvien merkkien ja oireiden tuntemisen on todettu helpottavan kaltoinkohtelun tunnistamista ja siihen puuttumista (Paavilainen & Flinck 2008).

Nuorten näkemyksen mukaan suurin osa kuritusväkivallan seurauksista oli kielteisiä. Osa nuorista toi esille sekä huonoja että hyviä seurauksia. Pieni osa vastaajista kuvasi ainoastaan hyviä seurauksia. Seurauksien ajateltiin olevan hetkellisiä tai pysyviä ja riippuvan kurituksen voimakkuudesta ja toistuvuudesta. Myös Lepistön (2010) mukaan perheväkivaltakokemusten vaikutukset eivät ole yksiselitteisiä ja riippuvat muun

muussa yksilön omista voimavaroista. Tutkimuksen käsitteellä kuritettu haluttiin tuoda esille kuritusväkivallan pitkäaikaisia ja pysyviä seurauksia, jotka eivät koske vain lapsuutta. Tiedottaminen myös kuritusväkivallan vakavista seurauksista voisi osaltaan auttaa asennemuutoksessa.

Hoitotyön suosituksessa todetaan, että lapsen kaltoinkohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen muodostavat kokonaisuuden (Paavilainen & Flinck 2008). Yksilölliset sekä moninaiset syyt ja seuraukset luovat haasteen kuritusväkivallan havaitsemiseen, mutta tieto auttaa asiassa. Kuritusväkivallan tunnistamiseksi lasten ja nuorten kuuleminen terveydenhuollossa, mutta myös heidän lähiympäristössään, kuten päiväkodeissa sekä kouluissa, on tärkeää. Kuritusväkivaltaan puuttumisessa tarvitaan hoitohenkilöstön valppautta ja rohkeutta ottaa asia esille.

Jatkossa tulisi selvittää terveydenhuollon henkilöstön sekä mahdollisesti myös muiden lapsia ja nuoria kohtaavien ammattilaisten ajatuksia ja kokemuksia kuritusväkivallan tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta. Tarvetta on myös saada lasten ja nuorten ääni vahvemmin esille kuritusväkivallan tutkimisessa.

VASTUUALUEET

Tutkimuksen suunnittelu: RH, EP, SL, aineiston keruu: SL, aineiston analysointi: RH, EP, JK, SL, käsikirjoituksen kirjoittaminen: RH, käsikirjoituksen kommentointi: RH, EP, JK, SL

LÄHTEET

- Durrant J & Ensom R. 2012. Physical punishment of children: lessons from 20 years of research. *CMAJ Canadian Medical Association Journal* 184 (12), 1373–1377.
- Ellonen N. 2012. *Kurin alaiset. Lasten ja vanhempien välisten ristiriitojen ratkaiseminen perheissä*. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 103. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.
- Gershoff E. 2002. Corporal Punishment by Parents and Associated Child Behaviors and Experiences: A Meta-Analytic and Theoretical Review. *Psychological Bulletin* 128 (4), 539–579.
- Graneheim UH & Lundman B. 2004. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today* 24 (2), 105–112.
- Hentilä S, Ellonen N, Paavilainen E, Kääriäinen J & Koivula T. 2010. Pieniin lapsiin kohdistuvan kaltoinkohtelun tilanteet vanhempien kuvaamana. *Janus* 18 (3), 260–276.

- Holden G. 2002. Perspectives on the Effects of Corporal Punishment: Comment on Gershoff (2002). *Psychological Bulletin* 128 (4), 590–595.
- Horsburgh D. 2003. Evaluation of qualitative research. *Journal of Clinical Nursing* 12 (2), 307–312.
- Humppi S-M & Ellonen N. 2010. *Lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö: tapausten tunnistaminen, rikosprosessi ja viranomaisten yhteistyö*. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 40. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.
- Kankkunen P & Vehviläinen-Julkunen K. 2013. *Tutkimus hoitotieteessä*. Sanoma Pro Oy, Helsinki.
- Koivula T, Paavilainen E, Ellonen N, Kääriäinen J, Salin S & Hentilä S. 2011. Väkivallan riskitekijät 2- ja 4-vuotiaiden lasten perheissä vanhempien ilmoittamana. *Hoitotiede* 23 (1), 24–33.
- Kylmä J & Juvakka T. 2012. *Laadullinen terveystutkimus*. Edita Publishing Oy, Helsinki.
- Kyngäs H, Elo S, Pölkki T, Kääriäinen M & Kanste O. 2011. Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. *Hoitotiede* 23 (2), 138–148.
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361/> 25.4.2014.
- Lepistö S. 2010. *Nuorten kokemus perheväkivalta. Malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä*. Acta Universitatis Tamperensis 1552. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, Tampere.
- Paavilainen E & Flinck A. 2008. *Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen*. Hoitotyön tutkimussäätiö. http://www.hotus.fi/system/files/Lasten_kaltoinkohtelun_tunnistaminen.pdf 24.4.2014.
- Sariola H. 2014. *Herra Koivuniemi pantu viralta – 30 vuotta ruumiillisen kurittamisen kieltämisestä*. Lastensuojelun Keskusliitto, Helsinki.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2010. *Älä lyö lasta! Kansallinen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vähentämisen toimintaohjelma 2010–2015*. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki.
- Straus M & Donnelly M. 2005. Theoretical Approaches to Corporal Punishment. Teoksessa: Donoghue D. *Corporal Punishment of Children in Theoretical Perspective*. Yale University Press, New Haven, 3–7.
- Tuomi J & Sarajärvi A. 2011. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Vantaa.
- Zolotor A & Puzia M. 2010. Bans against corporal punishment: a systematic review of the laws, changes in attitudes and behaviours. *Child Abuse Review* 19 (4), 229–247.

Riikka Hynynen, TtM, Tampereen yliopisto, Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede, riikka.m.hynynen@gmail.com

Eija Paavilainen, TtT, professori, Tampereen yliopisto, Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede, 33014 Tampereen yliopisto / Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, eija.paavilainen@uta.fi

Jari Kylmä, FT, TtL, dosentti, yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto, Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede, 33014 Tampereen yliopisto, jari.kylma@uta.fi

Sari Lepistö, TtT, post doc -tutkija, ylihoitaja, Tampereen yliopisto, Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede, 33014 Tampereen yliopisto / Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, sari.j.lepisto@uta.fi